

* I * H * V * S *

~~G. # 13.~~

EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.

VITEBERG.

VI-23.

SIGNAT. clvcccxiii.

Einzelner versetzt 1941.

Stückzahl erled.

ELECTORALIUM
Saxon. Alumnorum

GYMNASMA QUARTUM,

De

PECCATIS

ACTUALIBUS,

Altissimo annuente

Sub moderamine

NICOLAI HUNNII

S. S. Th. D. & P. P.

Elect. Alumn. INSPECTORIS,

In inclyta Wittebergensi Academia

Propositum

M. ABRAHAMO HEINECCIO Witebergensi,

Colleg: Philosoph: Adjuncto.

RESPONDENTE

JOHANNЕ CRUSIO Bitterfeld: S.

Instituetur disputatio

Die 30. Ianuarij, horâ 1. pomerid. in

Auditorio Alumnorum Electoralium.

WITTEBERGÆ,

Typis JOHANNIS GORMANNI,

ANNO M. DC. XIX.

VIRIS

*Magnifico, Amplissimo, Consultissimo, multo-
toque rerum gravissimarum usu pre-
clarissimo*

DN. LEONHARTO CÖPPELIO
ICTO celeberrimo, Serenissimo Electori
Saxoniae à consilijs, Appellationum, & supremi
**quod Dresdæ est Consistorij Assessori longè dig-
nissimo.**

NEC NON

*Admodum Reverendo, Clarissimo, Excellentissi-
modeq; Ecclesie Christi meritissimo*

DN. ÆGIDIO STRAUCHIO SS.
Theologiae Doctori Celeberrimo, Ecclesiae
**Dresdensis ad S. Cruc. Pastori ac Superattendenti vigi-
lantissimo, & Protosynedrij Ecclesiastici quod Dres-
dæ est Assessori meritissimo**

Dnn. Agnatis, Mæcenatibus, Promotoribus, ac
*Fautoribus meis, summo honoris ac amoris cultu pro-
sequendis*

*Gymnasma hoc Theologicum, gratitudinis & ob-
servantiae ergo, ac in novi anni Xeniolum.*

inscribo

consecro

Johannes Crusius Resp.

DISPUTATIO. IV.

DE PECCATIS ACTUALIBUS.

Præloquium.

Peccatum, quod verè juxta Nazianzen. orat. funeb. in patr. τῆς ψυχῆς θάνατος καὶ ὀλεθρὸς dicitur, id ex August. tr. 49. in Iob. & lib. 1. contra Donat. c. 11. commodissimè vertitur, dum peccatum dicit mortem anime, & tenebras animarum, sunt enim peccata animæ ligamina, quibus à DEO longissimè avertitur, tandemq; planè æternâ quasi morte seu cruciatibus perditur.

Hinc de peccato pœnisq; peccatorum, omnes regiones, gentes, populos cujusvis urbis, imò domus incolas conqueri sæpè audias, peccati tamen naturam, quoad ejus fugam & devitacionem excitari possint, haud quaquam considerare animadvertas. Ita verò hac ipsa in doctrina progrediendum est, ne vel securis & Epicurais peccandi aperiatur porta, naturâ enim ad peccandum procliviores quasi sumus, viditq; DEUS de cælo, an esset qui faceret bonum, & ecce omnes declinaverunt, pariter inutiles facti sunt, & non est faciens bonum, ne unus quidem Psal. 14. v. 2. & 3. Econtra accuratè prospiciendum, nè quoque anxie conscientia, peccatorumque

A 2.

ponde-

ponderare onustæ prorsus *deprimantur*. Quocirca cum Pontificijs & recentioribus Photinianis naturæ humanæ sanctitatem non nimium evehamus, quasi omni peccato liberi, propria sanctitate DEO placere queamus. Neque econtra peccata nimium extenuemus, ac si vel hæc minimum DEUM offendunt, ab homine quoq; jam regenerato, qui spiritu Dei ducitur, scelera quoq; grandia minimè præcaveri possint: Verum *legis rigore peccatores præfractos terreamus, anxias verò conscientias solatio Evangelij erigamus*. Quocirca, uti hæctenus de peccato in genere, ejusq; causis, peccato item primorum parentum, tum originali actum est: Ita nunc *de Peccatis Actualibus* ex peccato originis ceu fœcunda matre, quodquæ nunquam res otiosa est, vel torpida qualitas, proveniētibus, pro instituti quoq; ratione breviter quatuor insequentibus capitibus agendum sumimus.

CAPUT I.

DE PECCATI ACTUALIS

DEFINITIONE.

I. Cum appellationes peccati tum Hebrææ, tum Græcæ, earumq; appellationum differentia, disput.,) maxima sua parte explicatae sunt, eaquæ fusius *apud Dominum D. Chemnit l. 1. loc. Theol. c. 2. pag. 525. Et Dominum D. Gerbard: tom. 2. loc. pag. mibi 688. Praeceptorem item nostrum venerandum Dominum D. Meisnerum disp. 3. an trop. sacra quæst. 1.* reperiantur, illis hîc pertractandis merito supersedemus.

II. Breviter notamus peccata actualia de quibus hæc nostra in disputatione nobis agendum est, quorum nomina voluntaria alia involuntaria, illa *ἐκ βουλῆς καὶ ἐκ ἀναγκῆς*

συνεως

σως dicuntur in Scriptura Sacra *חַטֹּאת* *עֲוֹנוֹת* *פְּשָׁעִים*
 Pharias Num. 15. 30. *חַטֹּאת* peccata superbia *חַטֹּאת* intumuit
Psal. 19. 14. עֲוֹנוֹת improbitas, vnde *חַטֹּאת* improbi
Psal. 1. v. 1. מַעַל transgressio. *Ἡμεῖς καὶ ἀγνοσίᾳ καὶ ἀκρίτως*
 commissa *חַטֹּאת* *ἁμαρτίας* *Psal. 19. v. 13. appellantur.*

III. Nobis in genere peccata actualia ab actu seu actione quam conjunctam habent dicuntur, *notantur tum peccatum omissionis tum commissionis*, plerumque enim & ista conjunctos habent actus indebitos tum interiores, quales sunt propositum velle omittere; tum exteriores, quales sunt tum complacentia in ista omissione, tum occasiones & causa omittendi, quo ipso distinguantur peccata hæc omissionis ab originali peccato, & ad actualium peccatorum classem referuntur.

IV. Quanquam verò in omni actione tum laudabili seu honesta, tum vitiosa *Aristot. 1. 3. Eth. Nicom.*, requirit, ut sit *ἐκ κρίσεως ἐκ προαίρεσεως μετὰ βεβούσει, καὶ βέλῃσι, αὐτοζήσσιως* facta, spontaneo nimirum ex proposito, cum consultatione & voluntate ex libero arbitrio, easque actiones, quæ licet à decoro abeant, destituta tamen una vel altera harum conditionum non simpliciter vitiosas dicat.

V. Theologia tamen & sacra Scriptura *omnes simpliciter actiones à lege divina vel minimū recedentes vitiosas & peccata dicit*, quocunq; etiam prætextu palliari possint, adeoq; ipsam naturam hominis non in se, sed peccato originali contaminatam vitiosam dicit, omnesq; etiam actiones quamvis in mundo honestas, tamen fide destitutas, & quia perfectionem legis non assequuntur, damnat, unde rectè à *D. Luth. dictum: Hominem in quavis actione etiam bona peccare & delinquere, t. 1. lat. fol. II.*

VI. Nec sanè aliter potest homo si non regeneratus

& à Spiritu S. ducitur, unde peccata in sacris dicuntur actiones Veteris hominis *Col. 3. v. 9.* Opera carnis *Gal. 5. v. 16.* Præterea *Theologia* non solas actiones sed & cogitationes illicitas damnat, quæ tamen non ita simpliciter in foro damnantur politico vid. *Gen. 6. v. 5.* *proverb. 15. vers. 16.* *Esa. 55. 9. Es. 59. 7.* *Jerem. 4. vers. 14* &c.

VII. Ad peccata itaque actualia ut rectè *D. Chytraeus* in *Catechesi* sua monet, referuntur, in mente dubitationes Epicurea vel Academica, & omnes falsæ opiniones de *DEO*, etiamsi lingua vel calamo non proferantur; in voluntate admiratio sui, neglectio & contemptus *DEI*, fiducia rerum carnalium, fremitus recusans placidè obedire *DEO* in eorumnis: In cordibus injusta odia, ira, cupiditates, amor vite, voluptatum, glorie magis quam ipsius *DEI*: quod idem dixit *Gregor.* cogitando loquendo vel faciendo omne peccatum committitur.

IX. Et ut de actionibus à lege discedentibus nullum dubium, ea simpliciter peccata esse, ita ex dictis cogitationes & concupiscentiam malam prout ab ipsa motus proveniunt ad peccata actualia debere referri colligitur, & paulo post fusius probabitur. Atque hinc peccati actualis commoda erit descriptio *Augustini* 22. cont. *Faust.* c. 27. quod sit dictum vel factum vel concupitum contra legem eternam, quam etiam non simul ad originale peccatum referendam cum Pontificiis, sed actualium peccatorum propriam statuimus.

IX. Expressere eandem alij ita, quod peccatum actuale sit omnis actio interior vel externa pugnans cum lege *DEI*. Alias enim si peccati naturam in genere declarare volumus rectè ex *1. Ioh. 3. v. 4.* τὴν ἀμαρτίαν τὴν ἀνομιαν dici.

dicimus; siue illa aberratio in ipsa natura hoereat, siue in ipsis dictis, factis, aut concupiscentiæ motibus inueniatur.

X. Quomodo vero actualia peccata voluntaria statuamus ex t. 4. & s. est conspicuū; & frustaneū est quod Bellar. l. i. de amissione gratiæ & statu peccati excusationē inquirat, quā ostendere posset, Augustinū peccata asseruisse voluntaria, cum aliās id ex ipso l. de vera relig. c. 24. constat. Ipse verò Bellarminus videat, ne tūm aliud agat ex proprijs suis hypothēsibus ad castra Pelagianorum abeat, quod commonstratum ipsi à Dn. D. Gerbardo t. 2. §. 3. fufius traducere nolumus. Ipsaq; propositæ descriptionis natura ex cap. 3. patebit fufius. Nos jam ad secundum progredimur quærentes.

CAPUT. II.

An Concupiscentia seu pravi motus cordis licet non accedat consensus, peccatum sint, & an peccatis aequalibus connumerandi?

Non sermo hîc nobis de Concupiscentiâ habitualiter inhoerente, de qua sub doctrinâ de peccato originali, actum est: Verum, cum quicquid præter carentiam illam & habitum inclinantē est in homine, quod erumpit in actum illum pugnantem cum lege Dei, siue fiat hoc actus & operis debiti omissione, siue actus & operis indebiti commissione, vocetur peccatū actuale.

II. Quocirca non minus ut de habituali concupiscentiâ directè affirmamus quod sit peccatum; ita facilè affirmare possumus, *pravos concupiscentiæ motus, qui sunt proprium perpetuum, & inseparabile peccati originalis effectum, per emanationem ab eo profluentes, licet plenarius consensus, delectatio, & prosecutio*

~~non~~ non accedat, peccata esse, eosq; ad peccata actualia in-
terna referenda statuimus: licet propter meritum Chri-
sti renatos non constituent actu coram DEO reos, mor-
tiq; æternæ obnoxios.

III. Quia verò ex controversia hac verè dependeat
gloria Christi & vera doctrina de nostrâ justificatione
per fidem, omnisq; iustitia tollatur operum, hinc non
modò Pontificij sed & recentiores hodiè Photiniani,
quorum dogmata, si de salute hominum tota aspicias,
eo delabuntur, hominem per opera salutē acquirere,
ad unum idemq; thema de iustitia operum, licet ex di-
versis fundamentis extruendum, unice eo laborant,
ut affirmativam hanc nostram destruant sententiam.

IV. Negant hinc Photiniani non modo peccatum
originis omne, & non nisi anilem fabulam ac anile cō-
mentum esse clamitant (qua acclamatione sanè in
multis suis proferendis sententiis pro argumento u-
tuntur, uti ex scripto Smalc. contra D. Frantziū evi-
dentissimum) sed etiam hominem propriis viribus
(fucus enim est cum dicunt adjutū Spiritu S. per quem
doctrinam Evangelij intelligunt) legi DEI posse satis-
facere. Cujus assertionis cum varijs contorsionibus
sententias plurimas invenies apud *Smalc. in cit. ref. :*
disp. de bonis operibus.

V. Hinc tortuosa illa *Photinianorum cap. 7. ad Rom.*
explicatio cujus summa eò redit, quod quicquid ibi de
impotentiā hominis ad legem DEI implendam dica-
tur, id ita accipiendum sit, quatenus is sub lege sit, hoc
est, nullas alias vires præter eas quas ipsi lex suppeditat
habeat, & pro more suo postmodum sententiam quæ
Paulum de seipso tanquam renato loqui affirmat, &
falsam, & saluti humanæ perniciosissimā, proclamant.

VI:

VI. Veruntamen cum hoc extremum sit eorum
refugium, Paulum non de se, sed non renato loqui, mis-
lis reliquis argumentis, quæ adducere possemus, con-
siderandam ipsi proponimus *v. cap. ejusdem, 15. 18. 22.*
25. in quibus Paulus illa sibi tribuit, quæ solis regene-
ratis conveniunt. *Velle enim Deus in nobis efficit Pb. 2. v. 15.*
Congrulantur legi regenerati Psal. 1. v. 2. Ps. 119. v. 20. Sicq;
contraria leguntur de homine renato, quæ Socinus col-
legit ex locis *Gal. 5. v. 24. Rom. 6. 2. 12. 14. & Rom. 7. v. 5.*
8. 11. c. 8. v. 1. 2. 4. 8. 9. 13. loquuntur ea de peccatis actuali-
bus, non verò de internis concupiscentijs & motibus.

VII. Similis est explicatio Photiniana *petitionis quin-*
que orationis Dominica, Et dimitte nobis debita nostra:
ex quâ itidem universale argumentū pro affirmativa
nostra sententia extruemus. Sic enim *Smal. cont. Doct.*
Frantzium. p. 456. Nimis futile est, ideò nos orare jussos re-
missionem peccatorum quotidie, quia non possumus perfecte
obedire DEO. Quasi verò homo non teneatur quotidie orare
DEUM, ut peccatorum etiam præteritorum oblivisci velit, et-
iamsi nunquam, postquam ad DEUM conversus est, ne semel
quidem peccet.

VIII. Verum præterquam Smalzius nunquam proba-
bit, hominem esse ἀναμάτηλον, nisi etiam hyperboliam
fingat in illo *Jacobi 3. v. 2. in multis labimur omnes.* Ita
ex *lib. Jobi dicimus c. 35. v. 14, quid est homo ut mundus sit,*
& ut justificetur natus è muliere: Ecce in sanctis suis non po-
suit stabilitatem, & cœli non sunt mundi in oculus ejus. Quã-
to magis abominabilis & contemtibilis homo, bibens sicut as
quam iniquitatem. Hæc q; dicta *Psal. 32. vers. 5. 6.* cor-
roboramus.

IX. Quæ *p. 181. cit. libri profert Smalc. Hoc rogare san-*
ctos ut Deus peccatorum oblitus, vitam eis æternam donare
B. velit

*delit, tum ut quantoperè abhorveant à peccatis præteritis
tum quanti etiam faciant promissionem vite æternæ pariter
testentur: Hæc ut nostram sententiam non destruant,
ita à positione causæ ultimæ falsò causam propriam
ac genuinam negaveris. Adde quod nō tam 5. quàm 2. &
7. petitione, vitam æternam à DEO precemur.*

X. Contra Pontificios ad confirmationem ulteriorem
nostræ sententiæ proponimus, I. quod *Rom. 6. v. 2. Item
v. 6. 7. 11. 12. 13. 14. 16. 17. 18. 19. It. Rom. 7. v. 5. 7. 8. 9. 11. 13. 14.
17. 20. 23. 25. tum cap. 8. v. 2. 3. 10.* ab Apostolo Paulo con-
cupiscentia indigitetur & expressè peccatū nuncupe-
tur. II. Lege itidem hæc interdicta sit *Rom. 7. v. 7* III. Le-
gis perfectam impletionem impediat. *Ib. v. 14.* IV. In
se & per se æternam damnationem mereatur *Rom. 8 v. 13*
V. Ab eâq; non nisi per Christum liberemur *Rom. 7.
v. 24. & 25.*

XI. Similia istorum videas *Gen. 6. v. 15. c. 8. 21.* tum quæ
supra de immunditie humana, & cogitationibus pravis
hominum adduximus. *It. Gal. 5. v. 17. Heb. 12. v. 1. 1. Iob. 1. v.
8. & c.* Testimonia Patrum qui desiderant, *apud Excell.
Dn. D. Meiß d. 8. ant. tb. 44. Dn. D. Gerb. in loco de peccato
actuali videant.*

XII. Exceptiones & instantias Pontificiorum, si à cla-
râ scripturæ literâ te amoveri non patiaris, inter rege-
nerationem & renovationem distinguas, quarum illa
quidē perfecta, hæc verò in mundo hoc incipit, in alte-
ro consummabitur. Tum inter damnationem & dam-
nabilitatem. Tum quid concupiscentia ex se merea-
tur, & quod ex merito Christi ipsi accedat, quod alia sit
ratio formalis peccati ut relatè & absolutè considera-
tur, eas omnes repellere & refutare facilè poteris.

XIII. Multo minus vero Apostolus *de concupiscentia solū
voluntaria & formata*, ut vocant Scholastici, loquitur.
Neq; de concupiscentia solum carnis & appetitus sen-
sitivi

fitivi, sed cordis quoq; & superiorum virium loquitur: tum concupiscentia originali & motibus involuntarijs. XIV. Illud *Clariss. Dn. D. Meisn.* 1. à prohibitione concupiscentiæ 2. subjecto concupiscentiæ ante regenerationem 3. à renovatione 4. à rebellionem 5. à precepcionibus 6. ab experientia comprobatur. Hoc 1. ab ignorantia peccati 2. à perpetua textus cohæsiōe 3. ab originalis concupiscentiæ proprijs. & 4. à minori ad majus seu à damnatione effectus ad damnationem causam ostendit. XV. Distinctio verò *Bellarmini*, quam adfert in præcepta quæ imperent solum media adeoq; obligent: & quæ media & finem, adeoq; quid faciendum doceant, uti primò conficta est & fundamento caret: ita minus commodè ad præceptum de nō concupiscendo applicatur. Ac de lege DE I data, non ex nostro cerebro, sed ex justitiæ divinæ rigore judicandum, interq; *ἀνομιαν* & subjectum ejus distinguendum est.

CAPUT III.

DE CAUSSIS PECCATORUM ACTUALIUM.

I. Quo naturam peccati actualis accuratius pensitemus, ad considerationem causarum non quidem in genere omnis peccati, sed maximè actualium, earumq; non ut in Adamo, sed ut in nobis deprehenduntur, nos convertimus. Simul oppositas addentes causas, quibus illas declinare & cavere queamus. Hanc addentes cautionem, causas peccati nos dicere *ὡς ἐν πλάτῃ* cum aliis mali, adeoq; & peccati causa non tam efficiens quam deficiens quærenda sit, *malumq; tum essentia, tum sine, tum efficiente careat.*

II. Quoad causam itaq; efficientem, eamq; inclinantē extra controversiam ponimus, in nobis, qui ad simi-

B 2

litu-

litudinem Adami nati sumus, licet in similitudine Adami non peccaverimus *Rom. 5. v. 14.* naturam esse corruptam cum omnibus suis viribus, undè in mente ignorantia, in corde inclinatio ad malum, omnesque pravi motus ac concupiscentiæ, quos ipsos ut peccata actualia esse ostendimus, majorum tamen & in actum apertum prodeuntium causæ sunt.

III. Hinc est quod Apostolus *Iac. dicit c. 1. v. 14. 15. Unusquisq; tentatur, dum à propria cupiditate abstrahitur & inescatur. Deinde cupiditas posteaquam concepit, parit peccatum, peccatū verò per actū zignit mortem.* Adeoq; concupiscentia prava non unius sed multiplicium peccatorū causa est, neq; causa hæc effectū suo melior.

IV. Quanquam vero ita in carne nostra radicatae sint pravæ hæ concupiscentiæ, ut quamdiu carnem circumgeramus, eas deponere nequeamus, spiritu tamen ijs resistendum est, ne nobis dominantur, idq; juxta monitum *Apostoli Gal. 5. v. 16. Spiritu ambulate, & concupiscentiam carnis non perficietis. Qui enim sunt Christi, carnem crucifixerunt cum affectibus & concupiscentiis v. 24.* Abscindamus itaq; oculorum, manuum ac pedum inordinatos affectus ac concupiscentias, superna curemus non terrestria *Col 3. v. 2.*

V. Secundò ad causam efficientem peccatorum accedunt *objecta* quibus appetitus noster irretitur. At ea non sunt causæ nisi per accidens, quibus in se bonis, nostro vitio & instinctu abutimur. Quo etiam referri posset *Lex DEI*, quia semper magis nitimur in vetitum, cupimusq; negata, quod etiam Apostolus dixit *Rom 7. v. 8.* peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me. Ad quas causas per accidens, quæ tamen ad pœnitentiam singulos revocare deberet, referre possumus *longanimitatem DEI*, quod ita protinus peccatores non puniat.

VI. Ve...

VI. Veruntamen, quo ad objecta si appetitum inordinatum domuerimus, facile ex objectis peccatorum animam non accipiemus, si quidem in quo appetitus argenti extinctus est, is ad furtum non tam facile conspecto argento commovebitur. Lex verò sit magister noster ad cuius præcepta de die in diem vitam nostram magis atque magis conformare studeamus. Quoad gratiam verò Dei illud *Rom. 6. v. 12.* continuo ob oculos positum habeamus. *Quid dicemus, permanebimus in peccato ut gratia auctior fiat? Absit, qui mortui sumus peccato quomodo adhuc vivamus in eo.* Interim quotidie oremus DEUM: *Dimitte nobis debita nostra, & ex Psal. 143. v. 2. ne intres in iudicium cum servo tuo, quia non justificabit se in conspectu tuo omnis vivens.*

VII. Propiores causæ & per se magis externe tamen sunt 1. *Satanas*, qui ut primò à DEO peccando sese avertit, ita peccatis delectatur, & homines ad peccata excitat, odeoque operatur in Filijs diffidentiae *Eph. 2. v. 2.* intusque ipsam phantasiam commovet, pravasque cogitationes suggerit. Huic secundò accedit *Mundus* scandalis suis & pravis exemplis sive sermonibus, sive actionibus fiant, quibus cum caro nostra infirma sit, facile vincitur & ad peccati actum deducitur.

III. Quamquã autem inter tot hostes meritò exclaimemus cum Apostolo *ex Epist. ad Rom. 7. v. 24. o miseri homines, quis nos eripiet ex carcere isto mortis.* Et cum Davide: *Eripe nos Domine ab inimicis nostris.* Contra hos tamen induamus armaturam cœlestem, præscriptam nobis *Eph. 6. v. 11.* & juxta admonitionem Christi *Matt. 18.* si manus vel pes nostra nos offendat, abscindamus ea, cum bonum sit nobis, ingredi claudos & mancos in regnum cœlorum, quam duas manus vel pedes habentes, conjici in ignem æternum. Cum enim in no-

Haec potestate situm adhuc sit vel consentire Satanae vel resistere, citò astutiis istius, mundiq; pravis exemplis non obediemus.

IX. Potissima enim & principalis causa maximeq; propinqua peccati actualis est *propria cujusvis voluntas* peccato originali infecta, & electio, *οἰκεία ἐκείνη πρὸς τὴν ἁμαρτίαν* eodem connato malo ducta, quo fit, ut legem Domini & vias ejus deserendo, nos ab ipso avertamus, carnē ac concupiscentias naturales sequamur. Hinc itaq; peccatum aliquod voluntarium est, aliud *ἀκρίστον* & non voluntarium, *Ps. 19, v. 15*. Voluntariae actiones si continuantur facilè abeunt in habitum, ex quo peccati habitus introducitur, adeoq; simul fiunt causa peccati, quibus de peccato in peccatum detrudimur.

X. Has actiones verò vitiosas vitabimus, si superiora assumserimus media, in lege Domini meditemur die ac nocte, juxta praecepta ejus vitam nostram instituamus, inq; vijs ejus ambulemus. In primis verò si peccato circumventi ac lapsi fuerimus, eo citius surgamus, omnēque peccati devitemus habitum, qui habitus & actiones contra conscientiam ex protervia & malitia suscepti ab homine renato minimè proveniunt, sicuti *Apostol. Iob. epist. 1 c. 3. v. 9. loquitur. Quisquis natus est ex Deo, peccatum non committit, quoniam semen ipsius in eo manet, nec potest peccare, eo quod ex Deo natus est.*

XI. Quoad Deum verò, quomodo is cum peccato concurrat dicimus. 1. *cum August. Si quis à justitia ac pietate deficit, suo praecepto fertur arbitrio, sua concupiscentia trahitur, sua persuasione decipitur, nihil enim Pater nihil Filius nihil Spiritus S. in tali negotio nihil quicquam divinae voluntatis intervenit.* 2. Inter actionem ejusq; *ἀγαθία* distinguimus. Actio à Deo est & adjuvatur ab ipso: *ἀγαθία* à solo dependet homine.

XII. Sin verò praeerea activa verba de Deo in actionibus peccatorum Scriptura habeat, adeoq; Deus quoq; indurare dicatur: his iterum respondemus cum *Excell. Dn. D. Meisnero* id fieri 1. vel negativè

gative 2. vel privative. 3. vel permissivè. 4. vel objectivè, in quo tamen causa maximè per accidens. 5. vel declarativè. 6. vel directivè, quæ disp. 9. anthrop. sacrae susius deducta invenias.

Breviter, ut etiam de reliquis agamus causis peccati actualis Quoad materiam circa quam vel objectum. illud vel est Deus, vel proximus, vel nos ipsi. Materia in qua vel subjectum est vel anima, eaq; potissimum vel simul foras exeunt, & corpus afficiunt. Materia ex qua analogicè sic dicta sunt actiones sive internæ, sive externæ, seu ut definitio August. habuit, sive cogitatum, dictum aut factum fuerit. Cumq; ex actiones juxta præcepta Decalogi quam optime distingui possint, quibus vel aliqua omiserimus, quæ lex à nobis requisivit, vel fecimus, quæ legi sunt contraria, hinc facilè peccatorum actualium species juxta singula præcepta decalogi recenseri poterunt.

XIV. *Formalem* peccati actualis causam, quæ tamen privatio potius est in deformitate seu disconvenientia cum lege Dei ponimus: sicut formale cœcitas est ipsa visus denegatio, sic peccatum rectitudinis ac convenientiæ cum lege DEI negatio seu ab ea aberratio, quæ nunc major nunc minor esse potest. Ex formali tamen suâ ratione, peccatum sive magnum sive parvum fuerit, reatum ac æternam damnationem, nisi facta sit remissio propter Christum, promeretur. Unde tamen & ipsa damnatio pro gradibus peccatorum gradus quoq; suos obtinebit, de quibus alibi.

XV. *Pro fine* peccatorum, qui propriè nullus est alius quam destructio regni Diabolici, & æterna damnatio effectus ejus ponimus, qui per se & proprii sunt. 1. Angor conscientie 2. Ira DEI. 3. anima macula 4. reatus 5. vitiosi habitus ad alia peccata inclinantes 6. omnis generis pœna temporales, & tandem æterna damnatio. Per accidens verò & ratione insequentis pœnitentiæ peccatum boni causa esse potest, quo virtutum amorem, atque peccati fugam eo majorem in pœnitente excitat, siquidem ab igne combustus infans, eo vehementius ignem fugit. Sed ut hæc solis obye-

obveniant pœnitentibus, ita qui Epicuræo modo consolatione hac abutitur, videat ne peccatorum cœno immerfus, pedem posthac nunquam extrahat. Ac tantum quoq; de causis peccatorum actualium: Sequitur.

CAPUT IV.
DE VARIIS PECCATI ACTUALIS DISTINCTIONIBUS, & imprimis de peccato veniali & mortali.

I. Peccati actualis distinctiones, uti variæ scripturæ ductu enumerari possunt: ac ab alijs aliter connumerantur, ita nos ex præstantioribus Theologis annotatas breviter proponemus, ac deniq; controversiam de peccato veniali ac mortali subjungemus. Distinctiones autem istas juxta ductum capitis præcedentis de causis peccatorum proponemus.

II. Quod ad causam efficientem itaq; Primò Peccata alia sunt *Involuntaria*, nimirum quæ ex ignorantia & infirmitate: quædam *voluntaria*, quæ ex destinata animi malitia & contumacia perpetrantur. Ultrorumq; mentio fit *Num. 15. v. 27. & 30. Psal. 19. v. 13. 14.* Inspecie involuntarij peccati fit mentio *Gen. 20. v. 2. Lev. 4. v. 2. Num. 35. v. 15. 1. Reg. 8. v. 46. 2. Par. 6. v. 36. Eccl. 7. v. 21. Prov. 20. v. 1. Act. 3. v. 17. Gal. 6. v. 1. 1. Tim. 1. v. 13. Jac. 3. v. 2.*

III. Ubi tamen notandum, quod non ita dicatur involuntarium quasi voluntas ad illud non accedat, sed quia non fit destinata ac data opera, ut sunt facta, quæ nos fortuita dicimus: Item quando ex pravis concupiscentiæ motibus sæpius cogitationes malæ nobis obrepunt: vel cum quidem data opera, plenariaq; voluntate actio suscipitur, quod tamē ea injusta sit, ignoramus, aut circumstantiæ facti nobis sunt incognitæ. Quæ tamen ignorantia, si nostra culpa aut negligentia

tia attracta fuerit, peccatum minimè reddit excu-
sabile.

IV. Peccatum voluntarium de quo Apostolus *Rom.*
6. v. 15. Tit. 3. v. 10. 2. Pet. 2. v. 3. 5. est quod ex data opera
destinata malitia, aut habitu committitur (undè etiam
peccatum contra conscientiam dicitur, in quo plena-
rium agens est ipsa hominis voluntas) Et quanquam *in*
peccatis, quæ ex habitu proveniunt aliter agere vix possint
homines, ut in ebriosis, rixosis &c. conspicitur: tamen
cum ipsi suâ sponte & malitiâ habitum istum sibi con-
traxerint, utiq; redduntur inexcusabiles.

V. *Secunda* divisio quo ad causam efficientem est, quod
peccata quædam *nostra*, quædam *aliena* sunt: *Communi-*
camus autè *peccatis alienis* vel *Committendo*, cum peccati
alieni vel auctores sumus vel adjuutores, idq; vel *appro-*
bando Act. 8. v. 1. Rom. 7. v. 32. vel *consultando 2. Sam. 16.*
v. 23. Johan. 11. v. 49. vel *obediendo* aliorum impijs manda-
tis, aut jubendo impia *Ex. 11. v. 16. 2. Reg. 11. v. 15. Matth. 2.*
v. 16. Johan. 19. v. 16. vel mala aliorum *excusando ac de-*
fendendo Esa. 5. v. 30. Ezech. 13. v. 18. vel *lucris* ex pecca-
tis aliorum *participando Psal. 50. v. 18.* Communicamus
itidem peccatis alienis *omittendo*, cum intempestivo
silentio, cõniventia, ac nimia lenitate peccata ex officio
nostro non punimus *Ezech. 3. v. 17. 1. 33. v. 7. Esa. 58. v. 1.*

VI. Divisio *tertia* peccati ratione causæ efficientis
est, quod peccatum aliud sit *Per se*, aliud *Per accidens*,
illa sunt, quæ ipsa per se impia: Hæc verò licet quoad
substantiam actus & conformitatis quam cum
lege quodammodò habent propriè ac per se pec-
cata non sint, tamen ratione personæ agentis, quæ
vel nondum est reconcilata, neq; ex puro corde
ad DEI gloriam fiant, aut licet etiam rena-
ta, illis tamen peccata & imperfectiones plurimæ

C ad hoc-

adhœreant, hinc si ad justitiæ divinæ tribunal, coram quo & ipsæ virtutes trepidant, peccata sunt, quæ tamen quia in regeneratis à fide procedunt, istam imperfectionem DEUS propter Christum ipsis non imputat, sed sunt cultus ipsi gratissimus.

VII. Atq; hæ sunt potissimæ species peccati ratione causæ efficientis. Ratione *materia* & quidem circa quam *Quarto* peccata dividuntur, quod quædam peccata committantur *in DEum*, quædam *in proximum*, quædam *in nos ipsos*, prout nimirum objecta sumuntur proxima, siquidem alias soli Deo quidem propriè peccamus *Pf. 51. v. 6.* quia vero actiones nostræ non omnes immediate circa divina versantur, sed aliæ erga proximum, aliæ in nos ipsos peragantur, hinc si juxta præscripta præcepta non egerimus, in proximum, & nos ipsos peccare dicimur. *vid. 1. Sam. 2. v. 25. Num. 21. v. 7. Iac. 5. v. 16. &c.*

IIIX. Coincidit *cum his* divisio peccatorum *quinta* quod alia *contra primam*, alia *contra secundam* Decalogi fiant tabulã, ubi tamen observandum, quod *obedientia prima tabula derogat secunda*, si simul servari nõ possunt, quæ regula si non observatur, ex ea nova species peccatorum obvenit tum *sexto*, alia dicuntur *consistere in a-
versione ad DEum*, alia *in conversione ad creaturas*, prout hæc duo distiinguuntur formaliter & illa ratione termini à quo, hæc ratione termini ad quem attenditur. *vid. Jerem. 2 v. 13.*

IX. Ratione subjecti *septimo* dividuntur peccata, quod alia *sint animæ*, quia perficiuntur absq; delectatione corporis, ut avaritia, odium, invidia: alia *simul quoq; corporis*, quæ perficiuntur delectatione corporis, inter quæ vehementissima est scortatio, de qua ex dictis Pauli *1. Cor. 6. v. 18. Omne peccatum, quodcunq; facit homo extra corpus est, qui autem fornicatur in proprium corpus peccat,*

Octavam

Malva peccatorum apparet divisio quod alia *extracorpore*, quædam *in proprium corpus* committantur, siquidē uti rationes adducit Apostolus *v. 15. & 16. cit. cap.* 1. qui adhæret meretrici fit unum corpus cum ea & 2. tollit membra Christi, & facit ea membra meretricis. X. Ratione *materie ex qua*, quam actiones diximus alia dicuntur *interna alia externa*, illa internis concupiscentiæ perficiuntur motibus, cujus gradus hic breviter annotamus tum vel 1. *παράζει* tentat, adeoq; cogitationes pravæ objicere incipit. 2. *δεδράζει* illecebros suis inescat homines ut approbent. 3. *ἐξέλκει* quando jam trahere incipit & voluntas rapitur ad obsequiū. 4. *συλλαμβάνει* concipit & homo machinatur malum propositum perficere, donec deniq; 5. *πίπτει* pariat, homoq; ipsum peccatum perpetret, atq; sic ipse opere peccatū efficiatur externum, sive id fiat lingua, sive alio instrumento corporis, quod idem indigitare voluerunt, cum *decimò peccata in cordis, & operis, distinxerunt.*

XI. Referrī huc potest *undecima* peccatorum divisio, quod alia dicuntur *commissionis*, alia *omissionis*, siquidem *scienti bonum & non facienti peccatum est Iac. 4. v. 17.* ac lex non solum jubet recedere à malo, sed etiam mandat facere bonum, quapropter Christus dicit. *Iob. 15. v. 2. omnem palmitem non ferentem fructum tollit pater cælestis, omnisq; arbor, que non facit fructum bonum exciditur & in ignem mittitur Matt. 7. v. 19.* Notandum verò quod peccatum omissionis & Commissionis differant specie, si considerentur materialiter; non verò formaliter, & pro ut non tantum privatio, sed etiam actus substratus attenditur.

XII. Ratione *forme*, quam in privatione rectitudinis consistere diximus, nulla forsitan commodè instituetur peccati divisio, nisi cum privatio magis & mi-

nus recipiat, aliaq; totalis alia partialis sit, huc referre placeret peccatorum divisionem *duodecimam*, quod *alia alijs graviora sint*, juxta dictum Scripturæ Num, 15. v. 22. Matth. 5. v. 22. c. 11. v. 14. Luc. 12. v. 47. Joh. 19. v. 11. Falsissimè verò à Jesuitis nonnullis Stoicorū & Jovinianorū error nostris adscribitur, ac si peccata omnia diceremus æqualia, à quo ipsa hæc nostra nos liberat confessio, *Et Bellarm. l. 3. de Justif. c. 16. testimonium.*

XIII. Est autem *peccatum peccato gravius*, illud quod scienter & ex voluptate committitur, eo quod ignoranter & ex necessitate perpetratur, tum quod frequentius continuatur, aut etiam extenuatur & defenditur. In primis autem & persona agens aggravat vitium, quæ si majoribus donis ornata à DEO, in illa quasi ingrata fit, majus scandalum præbet, eoq; vehementius peccato resistere debuisset. Sic objectum in quod peccatur, majus peccatum efficit, majus enim est peccare in DEUM & res divinas, quam in hominem, resq; humanas, majus peccare in parentes, quam alienos.

XIV. Ratione *finis* deniq; vel potius effectus peccata dividuntur *Decimotertio*, quod *alia sint tantum peccata, alia simul peccata, & causa ac poena peccati*. Utile est hanc nosse distinctionem, qua ostendere possimus, quod concupiscentia & peccatum sit, & poena peccati & causa peccati, sicuti *ex c. nostro 2. & 3.* fuit perspicuum. Quomodo vero peccatum peccati causa sit, & ut efficiens & disponens, & causa materialis, tum quoq; finalis. *Vid D. Chemnit. part. 1. loc. p. 636.*

XV. Referrī huc potest distinctio *decima quarta*, quod peccata alia sint capitalia, alia ex his orta, illa dicuntur *Inanis gloria, Ira, Avaritia, Invidia, Acedia, Gula, Luxuria,* quarū filia, præsumptio, hypocrisis, pertinacia, indignatio, rixæ, contumeliæ, scurrilitas, immundicia &c.

XVI.

XVI. Deniq; si naturam *Venialis ac Mortalis* peccati intellexerimus, quam divisionem haut in rectè ad effectum peccati retulerimus intelligetur divisio peccati *decima quinta* quod peccatum aliud *clamet in cœlum*, aliud *Deus dissimulet*. *Decima sexta*, quod aliud *mortuum* aliud *vivum*. *Decima septima* aliud *manens* aliud *remissum*. *Decima octava* aliud *regnans*, aliud *non regnans*.

XVII. Quemadmodum vero omne peccatū ex sese reatum & pœnas tum corporales tum æternas secum adducere diximus, quæ pœna cum prima cominatione *Gen. 2. v. 17. Morte* denominabatur, unde Apostolus *Rom. 6. v. 23.* dicit, stipendium peccati mors est: ita omne peccatum ex se & sua natura mortale, ejusq; proprium effectū mortem dicimus, idq; tenore apertissimorum dictorum Scripturæ *Deut. 27. v. 30. Ezech. 18. v. 4. Matt. 5. v. 19. Rom. 6. v. 23. Gal. 3. v. 10. Jac. 2. v. 10.* tum ex summâ perfectione, quam lex requirit, quam nullus homo etiam sanctissimus præstitit nec præstare poterit (cujus contrariū ut defendant Photiniani, nullâ tamen adhuc firmâ ratione probare poterunt) contrarium enim testantur sanctissimorum quorumvis quærelæ *Job. 15. v. 14. c. 25. v. 4. cyp. 4. v. 13. Esd. 9. v. 15. Ps. 32. v. 6. Ps. 129. v. 3. Ps. 142. v. 2. 1. Cor. 4. v. 4. Phil. 3. v. 7.*

XIIX. Cum igitur ut ex dictis patet, peccata etiâ leuissima ceu lege Dei contraria, & quæ Dei justitiam infinitam lædunt, quodq; ijs Deo sit reddenda ratio, in lege Dei damnentur: Quocirca utiq; falsissima vetustiorū Scholasticorum tum hodiernorū Jesuitarum ac omnium Pelagianizantium assertionem judicamus, quæ peccata quædã etiam ex sua natura & ratione actus sui, ita leuicula asserunt, ut non sint contra sed præter legem, ita leuicula ut non possint contaminare renatorum opera, quæ nullam caussent maculam in anima, & ad solas pœnas temporales, quæ tamen facile indulgeantur obligent, quæ ut

in se DEO displiceant, homo tamen propter ea minime DEO displiceat.

XIX- Sic enim Bellarminus l. 1. de amif. gratia & stat. peccat. peccatum veniale distinguitur ex natura sua à Mortali, ac sine ulla relatione, vel ad prædestinationem, vel ad Misericordiam Dei, vel ad statum renatorum, est ejusmodi, ut pœnam quidem mereatur, sed non eternam: & DEUM offendat sed non usq; ad amicitie dissolutionem. Hocq; etiam oriri dicit vel ex imperfectione operis, vel ex subreptione, vel ex pravitate naturæ.

XX. Addiderunt insuper, quò eò magis meritum Christi extenuetur & justitia operum extruatur, peccata isthæc etiam absq; merito Christi certis mediis ab hominibus expiari posse, quorum alij sex alij octo alij duodecim hodie numerant & in impositione pœnarum confessionarijs imponenda adhuc hodiè observant, uti sunt recitatio orationis Dominica, devota pectoris unctio, aqua benedicta aspersio, Episcopalis Sacerdotalis quin & moni. & benedictio, digna in missa communio, Eleemosynarum largitio, unctio extrema, flagellorum patientia, injuriarum remissio, & tandem quodlibet opus bonum uti Gretserus in suis de cruce analectis numerat.

XXI. Ac istiusmodi judicant omnia peccata præter septem illa quæ supra capitalia diximus, hic mortalia ab ipsis dicuntur, superbia nimirum, Avaritia Luxuria, Ira, Gula, Invidia Acedia, quæ ab initialibus literis barbara voce SALIGIA expresserunt. Ut verò non quærimus an commodioribus vocabulis natura Mortalis ac Venialis peccati exprimi possit & num magis mortifera & infirmitatis dici debeant: Ita tamen doctrinā de Veniali ac Mortali peccato cum Anabaptistis minus figmentum Scholasticorum dicimus, aut peccata venialia in solis electis quidocumq; etiam agant, mortalia in solis reprobis quarenda cum Calvinianis statuimus.

XXII.

XXII. Si enim hæc doctrina de discrimine mortalis ac Venialis peccati rectè observatur & plurima Scripturæ dicta, uti sunt *1. Job. 1. v. 8. c. 3. v. 6. Matth. 7. v. 13. Rom. 7. v. 23. cap. 6. v. 22. cap. 7. v. 17.* ac similia quæ primò intuitu *divulgata* videntur, facilè dissolvi poterunt. Tum *doctrina de satisfactionibus, de meritis bonorum operum & purgatorio Pontificio* facilè tollitur, monstrari item potest, *quid de reliquiis peccati originalis, de impletione legis statuendum sit. Consolationem firmam dabit pijs & pœnitentibus, terrores autem incutiet impijs & impœnitentibus* singulosque ad studium bonorum operum & novæ obedientiæ instigabit.

XXIII. Si enim firmiter teneamus omnia peccata etiam quantumvis levia **D E U M** offendere & æternam mortem promereri, adeoq; esse ex se & suâ natura & actûs mortalia, non ita proclives ad peccandum erimus. In primis vero ut naturam peccatorum venialium habeamus cognitam dicimus quod, *sicuti peccata juxta legem considerata omnia sunt mortalia: ita excepto peccato in S.S. (non quidem ob magnitudinem peccati, sed mediocrum rejectionem) vicissim hæc omnia considerata juxta Evangelium ex misericordia DEI ob intercessionem Christi Venialia fieri, ut dictorum Scriptura Ezech. 18. v. 23. cap. 33. v. 11. in primis Job. 3. v. 16. Rom. 5. v. 8. c. 8. v. 32. c. 11. v. 32. 1. Timoth. 2. v. 4. 2. Cor. 5. v. 14. 1. Job. 2. v. 2. cap. 4. v. 10.*

XXIV. In primis si accedat quod utique summè necessarium, *vera pœnitentia & conversio ad D E U M, adeoque fide meritum Christi accipiatur*, eaque viva per medium bonorum operum ostendatur, nihil enim minus quam fidem hypocriticâ justificare statuimus, adeoq; peccatum non ratione actus sed personæ veniale fit.

Verum

Verum cum jamdum nostra hæc excreverit dis-
putatio, argumentis Pontificiorum ad conflictum res-
servatis, concludentes *rogamus DEUM nostrum, ut a
peccatis clementissimè nos custodiat, Spiritu suo S. nos re-
gat, in vijs suis nos ducat, firmaque sua dextra sustineat,
ne unquam in peccata labamur, lapsi verò citò nos ad-
jutu S.S. erigamus, & vera fide ad Christum con-
fugiamus, cui laus, gloria, & honor in
secula.*

FINIS.

Umg. VI 2 3

= [Dissertationes
theol. Vol. 59]

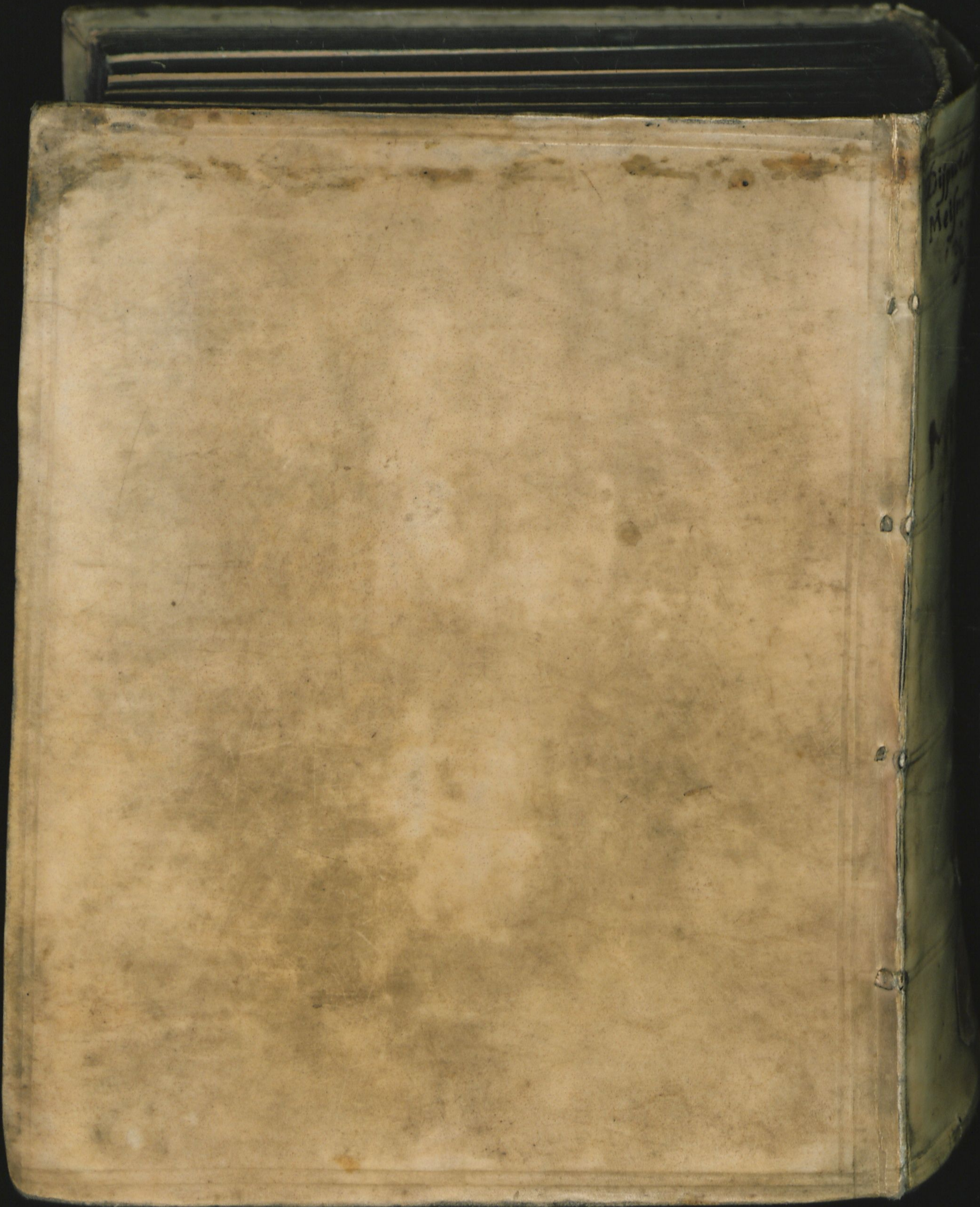
ULB Halle 3
002 386 852

sb. 26

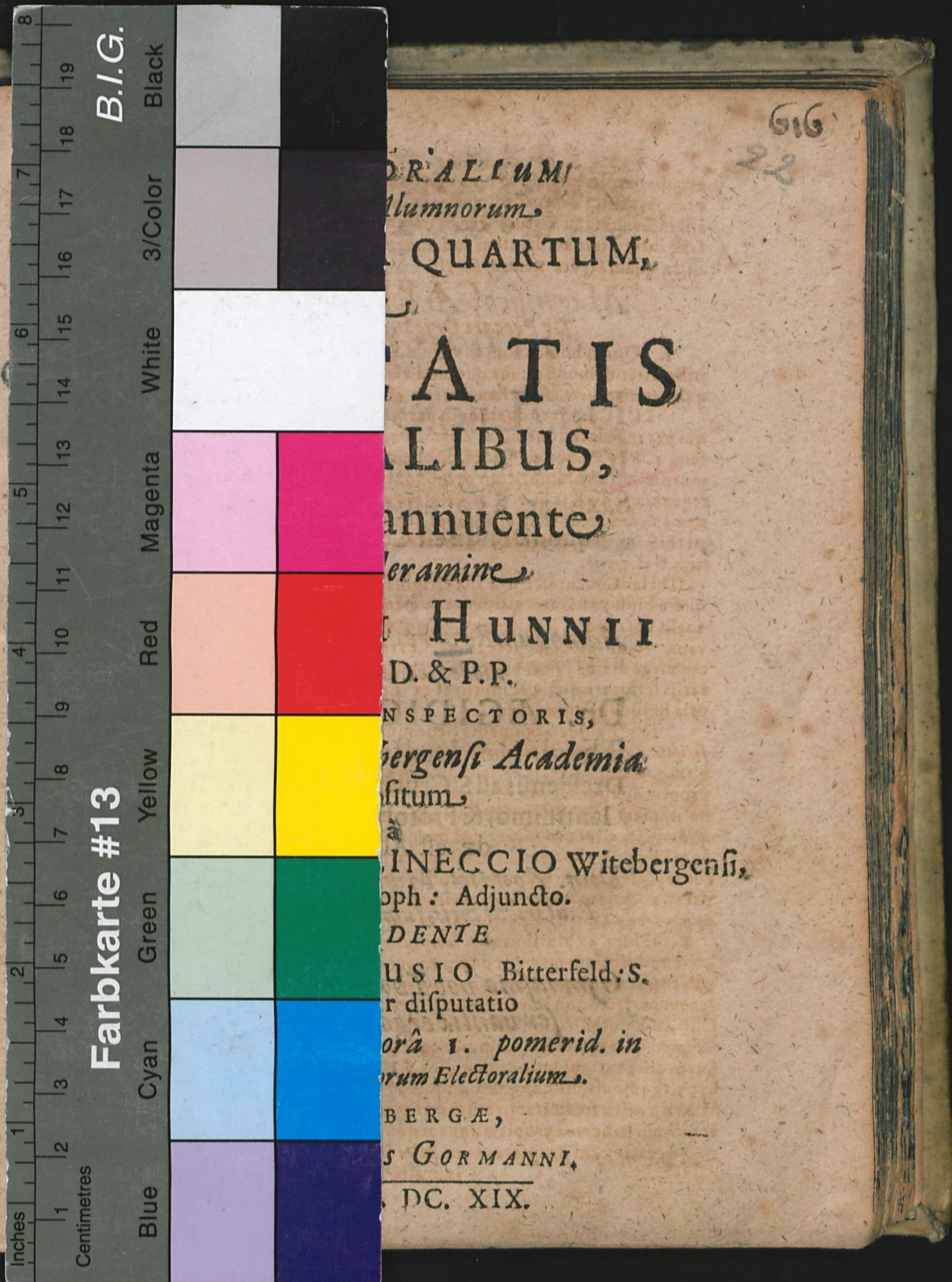
Folio
VD 77

Dij...
M...

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
Centimetres

B.I.G.

Farbkarte #13

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

ORALUM
lumnorum
QUARTUM,
ATIS
ALIBUS,
annuente
eramine
HUNNII
D. & P.P.
NSPECTORIS,
bergensi Academia
situm,
INECCIO Witebergensi,
oph: Adjuncto.
DENTE
USIO Bitterfeld: S.
r disputatio
orâ 1. pomerid. in
rum Electoralium.
BERGÆ,
S GORMANNI,
DC. XIX.

616
22